

Een verzameling tips en suggesties.

Samengesteld door Hay Joosten en Henk Teunissen en Con Soeters

Nr. 8

CineLOVA-café filmbespreking van 14 maart 2023

DE MONTAGE

In dienst van de vertelling

Wat hebben we in de vorige “masterclasses” allemaal behandeld;

- **Avond 1:** een verhaal vertellen met beelden mei '21 (*)
- **Avond 2:** research voordat je begint met de film mei '21 (*)
- **Avond 3:** manipulatie in je vertelling juni '21 (*)
- **Avond 4:** regie sept '21
- **Avond 5:** soundscaping okt '21
- **Avond 6:** muziek mrt '22
- **Avond 7:** de camera in dienst van de vertelling feb. '23
- **Avond 8:** de montage in dienst van de vertelling vanavond

(*) => via ZOOMmeting / internet i.v.m. Covid

Uitgangspunt:

- Een editor is vooral inhoudelijk bezig. Hij/zij/het probeert het van tevoren bedachte verhaal, vorm en structuur zo effectief mogelijk te monteren.
- Een editor is technicus, scenarist en regisseur tegelijkertijd en moet acteerprestaties, geluid, licht en beeldcompositie kunnen beoordelen. Een editor kent de principes van de verschillende beeld- en geluidsovergangen, decoupage, parallelmontage enz.
- Inhoud dicteert vorm en de vorm dicteert hoe je het materiaal gebruikt in de montage.
- Als er zwakheden in het scenario zitten of tijdens de opnamen zijn ontstaan, zal dit tijdens het monteren keihard op tafel liggen.

Uitgangspunt:

- Het netjes achter elkaar plaatsen van opnames heeft weinig of niets te maken met montage, hooguit met het kuisen van onbruikbare opnames.
- De montage begint eigenlijk al tijdens de 'papieren fase' waarin je keuzes kunt of zelfs moet maken wat je wilt vertellen, hoe je dat wilt vormgeven en in welke volgorde dat te zien moet zijn.
- Het verhaal dat je aan de kijker wilt overbrengen bestaat voor een groot gedeelte uit manipulatie (*wat vertel ik nu en wat vertel ik nog niet*). De montage is een verlengstuk daarvan.

Inleiding

De film wordt eigenlijk drie keer geboren:

- Ten eerste op papier (*zowel fictie als non-fictie*)
- Ten tweede tijdens de opnamen en
- Ten derde op de montagetafel (*en dit is zeker niet de makkelijkste!*)

Al deze stappen komen vanavond ter sprake.

Over de eerste twee stappen gaan we de volgende avond uitgebreider spreken, maar ook vanavond komen ze ter sprake.

Inleiding

- In volgorde zetten van beelden en geluiden om een verhaal te vertellen.
- Het ordenen en het bedenken van combinaties en betekenissen van beelden en geluiden ter versterking van de inhoud.
- Montage is dus zowel een technisch als ook een creatief-inhoudelijk proces.
- De montage vindt feitelijk plaats op alle momenten in het maakproces.

Inleiding

- Montage in ruime zin start, zoals al gezegd, in de papierenfase en gaat verder in alle andere fasen van het maakproces.
- Het is het ordenen en combineren van tekens (shots, geluiden) waardoor een nieuwe of extra betekenis van de inhoud gecreëerd wordt.
- Montage in enge zin daarentegen, vindt vooral in de laatste fase, (als alle beelden en geluiden zijn opgenomen), in de montagekamer plaats.
- Veel inhoudelijke beslissingen zijn dan al in eerdere stadia genomen en meestal onomkeerbaar.

Complexe creativiteit

Toch worden ook in deze laatste fase inhoudelijke en creatieve beslissingen genomen. Denk maar aan beeldvertragingen en -versnellingen, kleur-aanpassingen, muziek en sounddesign, geluidsvolume, klankkleur, voice over etc.

Het vormgeven van de inhoud middels montage is een complexe aangelegenheid want afzonderlijke tekens kunnen dubbelzinnig zijn en op meerdere manieren uitgelegd worden.

Om de juiste keuzen te kunnen maken is het dus van het begin af aan belangrijk, helder te hebben wat je wilt vertellen.

A B C

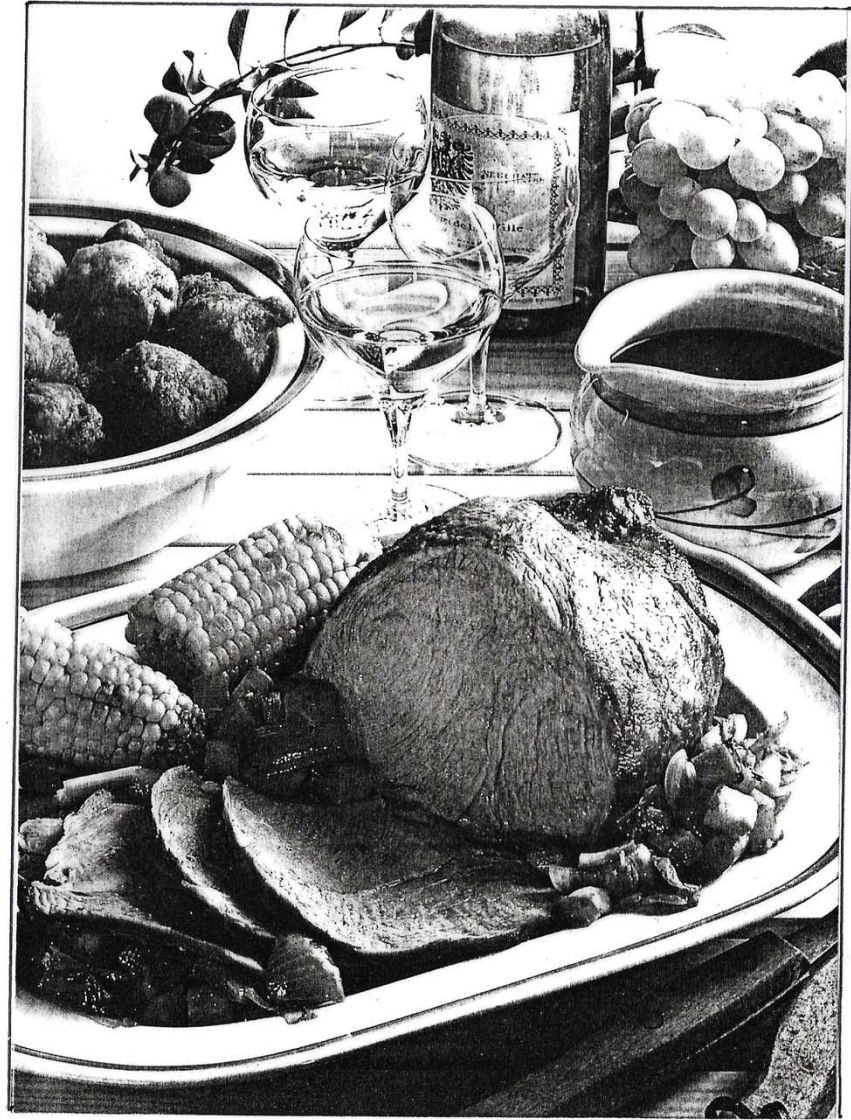
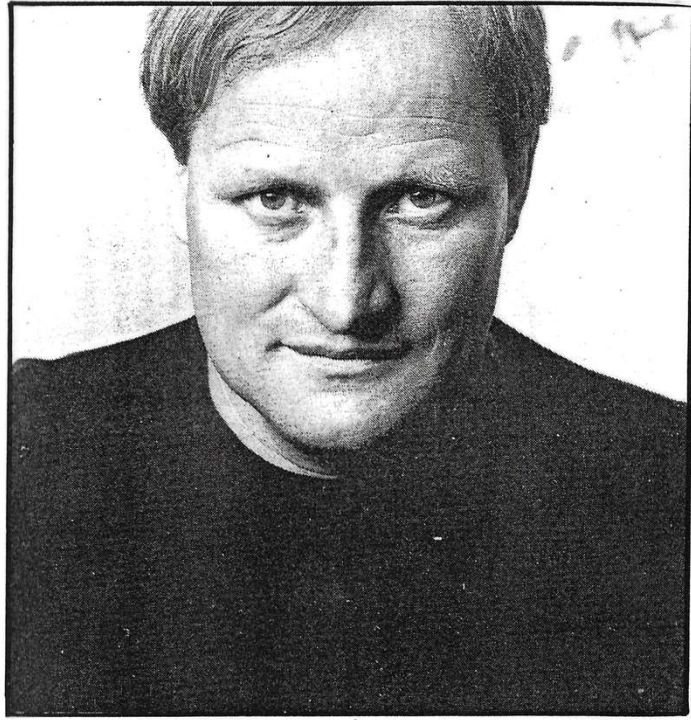

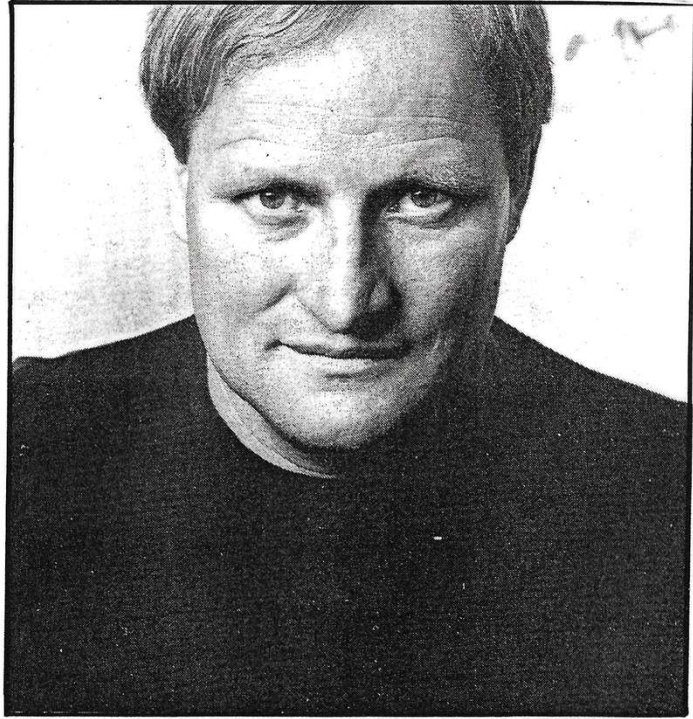

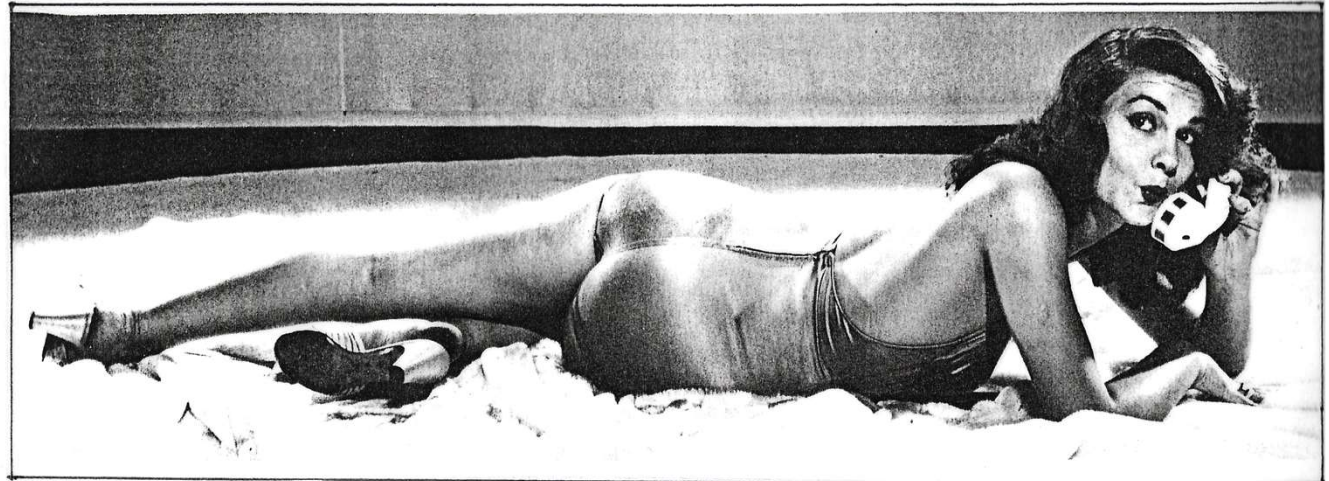
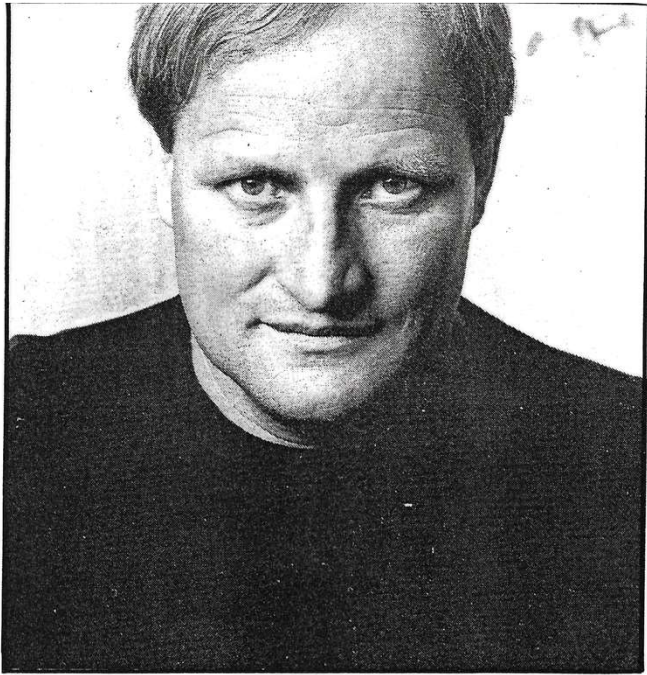
12
B
4

A 12 B C
14

Betekenisgeving

Conclusie;

De samenhang tussen de tekens, (interpretatie/associatie) van de kijker bepaalt de betekenis. Dit wordt ook wel een causale montage genoemd.

Voorbeeld van een causale montage:

Beeld 1. rijdende auto. => Beeld 2. Boom. => Beeld 3 autowrak

Betekenisgeving

Een ander voorbeeld;

Stel je voor een beeld van iemand die TV zit te kijken.

Dat beeld zal in een documentaire over kijkverslaving anders worden uitgelegd dan hetzelfde beeld van een tv-kijker in een documentaire over culturele uitingen.

Het is een vorm van montage binnen het scenario en verwijst ook naar het experiment van Kuleshov en Pudovkin.

Betekenisgeving

Kuleshov en Pudovkin maakten in jaren twintig van de vorige eeuw, dus 100 jaar geleden deel uit van de Russische montageschool met o.a. Sergej Eisenstein en Dziga Vertov.

Van Eisenstein is zijn film de "Pantserkruizer Potemkin" (1925) heel belangrijk geweest. De trappenscène in Odessa is wereldberoemd en nu weer door de oorlog in Oekraïne, actueel.

De Russische montageschool is heel belangrijk geweest voor de ontwikkeling van de filmtaal over de hele wereld.

fragment Trapsene Pantserkruiser Potemkin

Betekenisgeving

Montage in alle stadia van het productieproces.
Het monteren van betekenissen en ideeën.

De eerste montage-ideeën ontstaan vaak tijdens het schrijven van het scenario en het draaiboek en in die fasen worden de belangrijkste montagekwesties al opgelost.

Een tegenstelling in het verhaal kan visueel (beeld en geluid) gecreëerd worden door middel van een parallelmontage.
Deze worden al in de scenariofase bedacht.

Ik laat jullie een voorbeeld van een parallelmontage zien uit "Antichrist" van de Deense regisseur Lars von Trier.

openingsfragment Antichrist van Lars von Trier

Betekenisgeving

Montage binnen het kader;

Montage kan ook de combinatie van tekens binnen het beeldkader betreffen.

De betekenis kan door een andere beelduitsnede veranderen en een daardoor andere betekenis krijgen. (zie foto rechts)

Zoeken naar het zwaartepunt in de vertelling.

**Tabakswinkel met bediening (bediening afgebeeld in een ruime setting).
Feitelijk gaat het over de winkel, de bediening is min of meer secundair.**

**Bediening van tabakswinkel (voorgond)
Hier ligt het zwaartepunt met name bij de mensen die in de afgebeelde winkel werken.**

Betekenisgeving

NEDERLANDSE
OBESITAS
KLINIEK

Grafisch vormgeven is ook een betekenis construeren.

Vraag: Wat vertelt dit logo?

Dit logo is een montage van verschillende letters, van extra vet naar mager. Er zit een ontwikkeling, verhalend element in.

Het vertelt het verhaal/proces van overgewicht naar normaal gewicht in taal en beeld.

Dus dit logo is een vormgeven idee met vette letters die een probleem introduceren, halfvette letters die ontwikkeling aangeven en magere letters (de S van slank) die een eindresultaat laten zien.

Een verhaal en een soort montage in één beeld.

Betekenisgeving

-Montage binnen een camerabeweging;

Bij montage denken veel filmers aan knippen en plakken, aan b.v. decoupage. Maar er zijn zoals altijd ook andere manieren.

Daarom heb ik een scène geselecteerd waarin dat anders gebeurt. Hierin beweegt de camera en daarmee ook de kijker.

Nu niet binnen hetzelfde kader, maar binnen hetzelfde shot.

Vertoning van de openingsscène uit "Touch of Evil" van en met Orson Welles.

Montage in de camera

Deze korte beeldreeks is bedacht in de scenariofase.

De cameraman moet van te voren weten wat er in deze scène verteld wordt en hoe de encenering is.

Deze lange trackingshot is in feite een vorm van montage binnen het beeld. Monteren in de camera als het ware.

Montage in de camera

Montage kan ook de combinatie van beeld en geluid betreffen.

Zoals het beeld van een wuivend korenveld met het geluid van de wind of datzelfde beeld van het korenveld met het geluid van een zeis, of met het geluid van kraaien, of met het opzeggen van een gebed, of met muziek van een kerkorgel.

Kortom het geluid beïnvloedt de emotionele beoordeling van de kijkers en de betekenis van het beeld.

In feite ook een variant op het experiment van Kuleshov en Pudovkin maar dan met geluid.

Beeld- en geluidsvoorbeeld wuivend korenveld

Afronding eerste gedeelte:

Ik kan me voorstellen dat er nog vragen zijn over het voorafgaande.

Tot zover mijn bijdrage voor de pauze.

Het tweede deel zal worden verzorgd door Con.

Inleiding

- Afgebroken handelingen vermijden.
- Montage;
Op papier tijdens de bedenkt-fase al rekening mee houden.
- Tijdens de opnamen ook in het achterhoofd houden.
(stopshots / omgevingsopnamen / details / geluidsopnamen (wilds)).
- Op de 'montagetafel'
- **Keuzes maken.....**

Inleiding

Je moet spelen met de beelden die je hebt om de vertelling goed over te brengen naar de kijker. Je mag dat straks in de film niet waarnemen, dat is de magie van de montage.

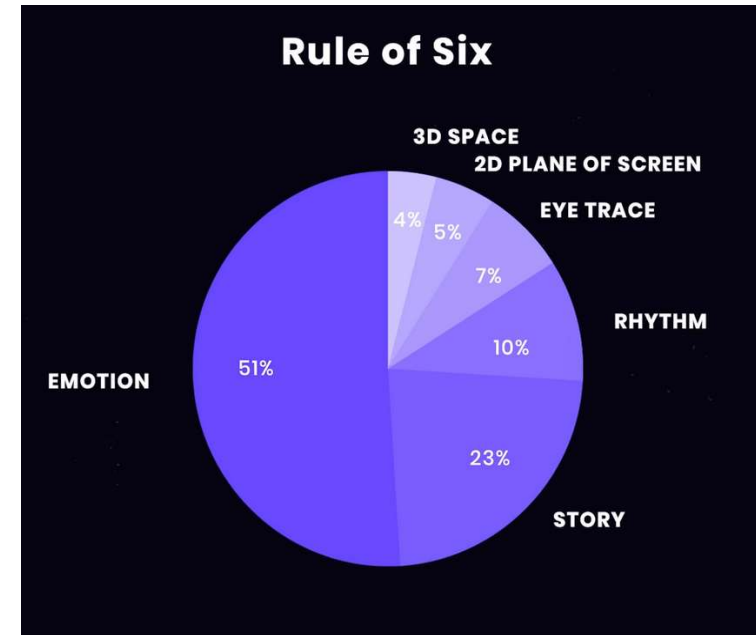
Door een of twee keer een verkeerde montage van beelden te maken is de vertelling vaak niet meer te begrijpen.

We maken vanavond als eerste kennis met 'the rule of six'

Rule of six (Walter Murch)

1 De emotie	51%
2 Het verhaal	23%
3 Het ritme van de film	10% +
	<hr/>
	84%

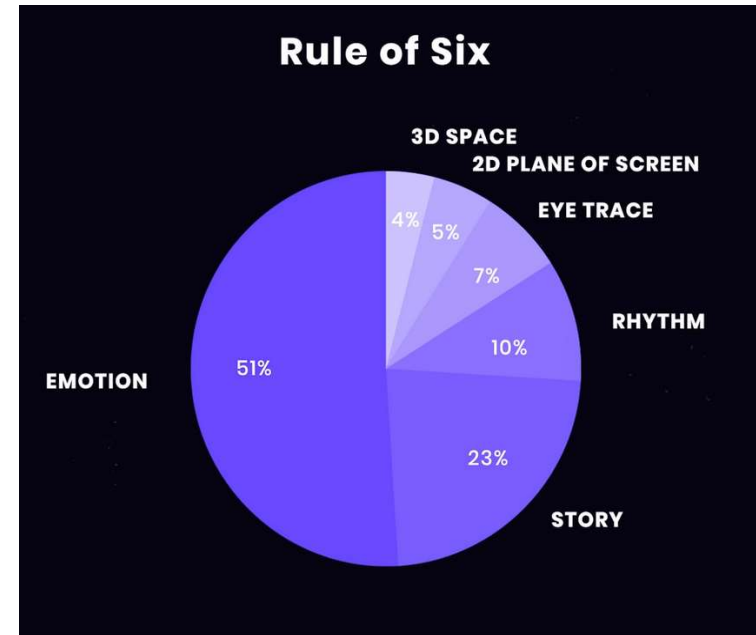
Walter Murch's The Rule of Six

Met deze drie aandachtspunten kun je al voor 80% de kwaliteit van de film bepalen

Rule of six (Walter Murch)

- 1 De emotie
- 2 Het verhaal
- 3 Het ritme van de film
- 4 Eye trace (aandachtspunt)
- 5 De 180 graden regel (2D / beeld-as)
- 6 De fysieke ruimte waar de acteurs zich in bevinden
en het publiek weet waar alles in de scène zich bevindt.
(het overzicht van de arena / 3D)

Walter Murch's The Rule of Six

Rule of six (Walter Murch)

1 Emotie

Uit bovenstaande blijkt dat emotie HET belangrijkste is in de film.

De emoties worden opgewekt door ons inlevingsvermogen.

We kunnen ons in gedachten verplaatsen in anderen en beleven het dan als of het ons zelf overkomt.

Die emotie kan en moet de editor kunnen overbrengen.

De keuzes die je moet maken kunnen soms erg moeilijk zijn.

Zowel bij fictie en non-fictie.

Rule of six (Walter Murch)

Wat doe je als de hoofdpersoon recht in de camera kijkt, een sigaret verkeerd in zijn mond steekt of in tranen uitbarst.

Vraag aan het publiek :

Hoe denken jullie hierover...

Bij het volgende fragment gaan we zien hoe de editor hiermee omgaat.

<https://youtu.be/3nCJKRN4AhI>

Rule of six

1 Emotie

Als er geen emotie in je verhaal voorkomt haak je als kijker snel af.

In dit verband een citaat van Jan Meertens zaliger;

Een film zonder emotie is geen film,

Net zoals een studieboek, hoe goed ook, nooit literatuur kan zijn.

Rule of six

2 Het verhaal => thema

Waar alles mee staat of valt is de vraag die op de kijker afkomt;

Waar gaat deze film over?

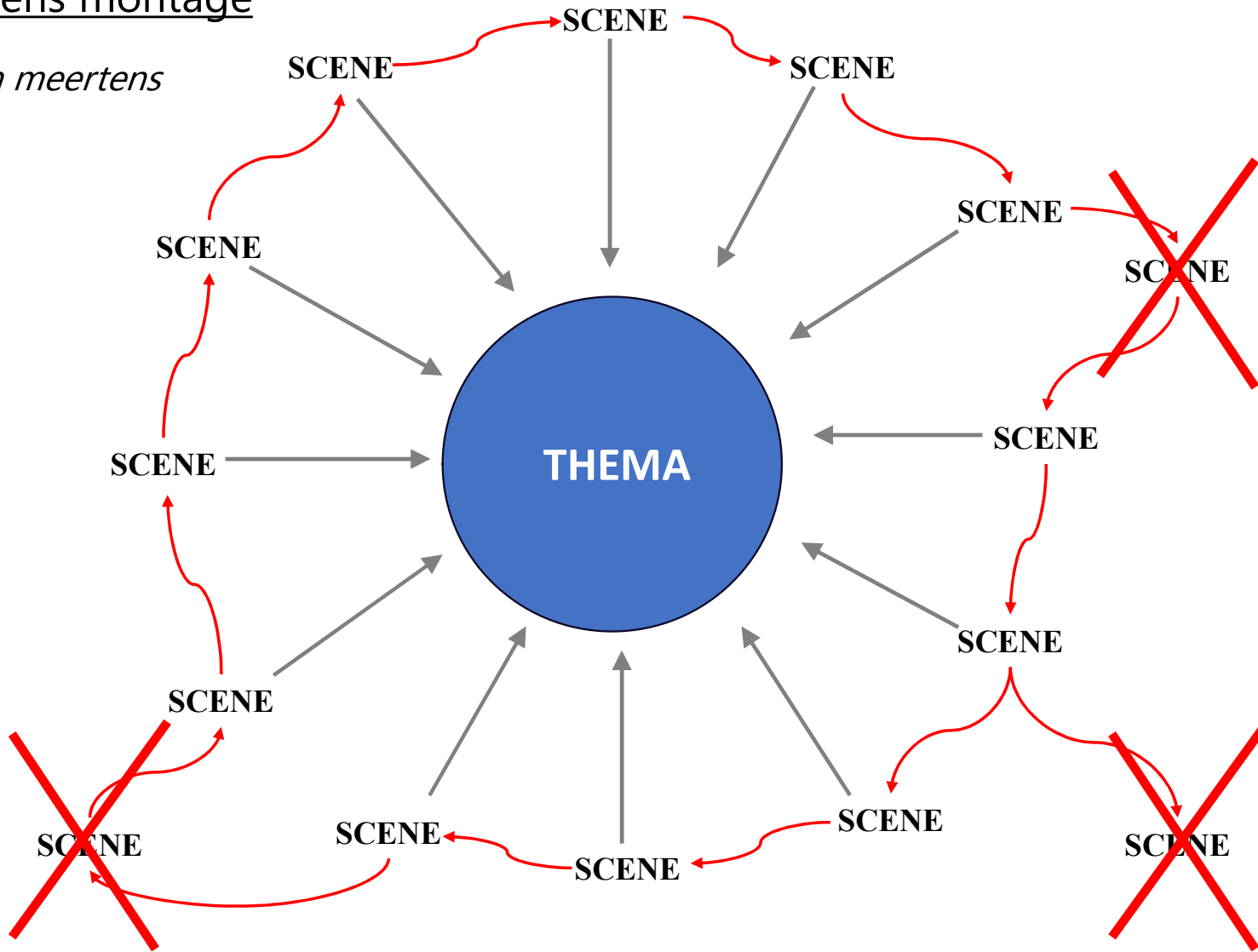
Je moet je altijd voor ogen houden; wat dragen de beelden en scene's bij aan het duidelijk maken waar de film over gaat.

Bij eenvoudige thema's is dit niet zo zeer van belang, maar bij een complex thema of verhaalstructuur moet je altijd het volgende voor ogen houden.

Controle tijdens montage

Het rad van Jan meertens

Rule of six

3 Ritme in de film.

Dit wordt voornamelijk bepaald door de wisseling van shotlengtes. Meestal blijft een beginshot waarin veel informatie zit langer staan dan een close-up.

Het ritme in de film bepaalt voor een groot gedeelte weer de emotie. Door het ritme van de beelden in je film ga je de spanning vergroten, verwarring scheppen of juist kalmte en overzicht creëren.

Montage moet je beschouwen als visuele muziek.

Rule of six

3 Ritme in de film.

Het ritme is gewoon de “muziek van de snede”.

Bij het volgende fragment zien jullie dat je de door de montage en het ritme in de film, de kijker op het puntje van de stoel krijgt.

<https://youtu.be/MnhxO3w4s28>

Rule of six

Wat ook erg bepalend is voor het ritme in de film zijn de overgangen die gebruikt worden.

Maar al te vaak zien we bij ons als non-professionele filmmakers dat overgangen te pas en te onpas gebruikt worden waardoor het ritme helemaal verstoord wordt.

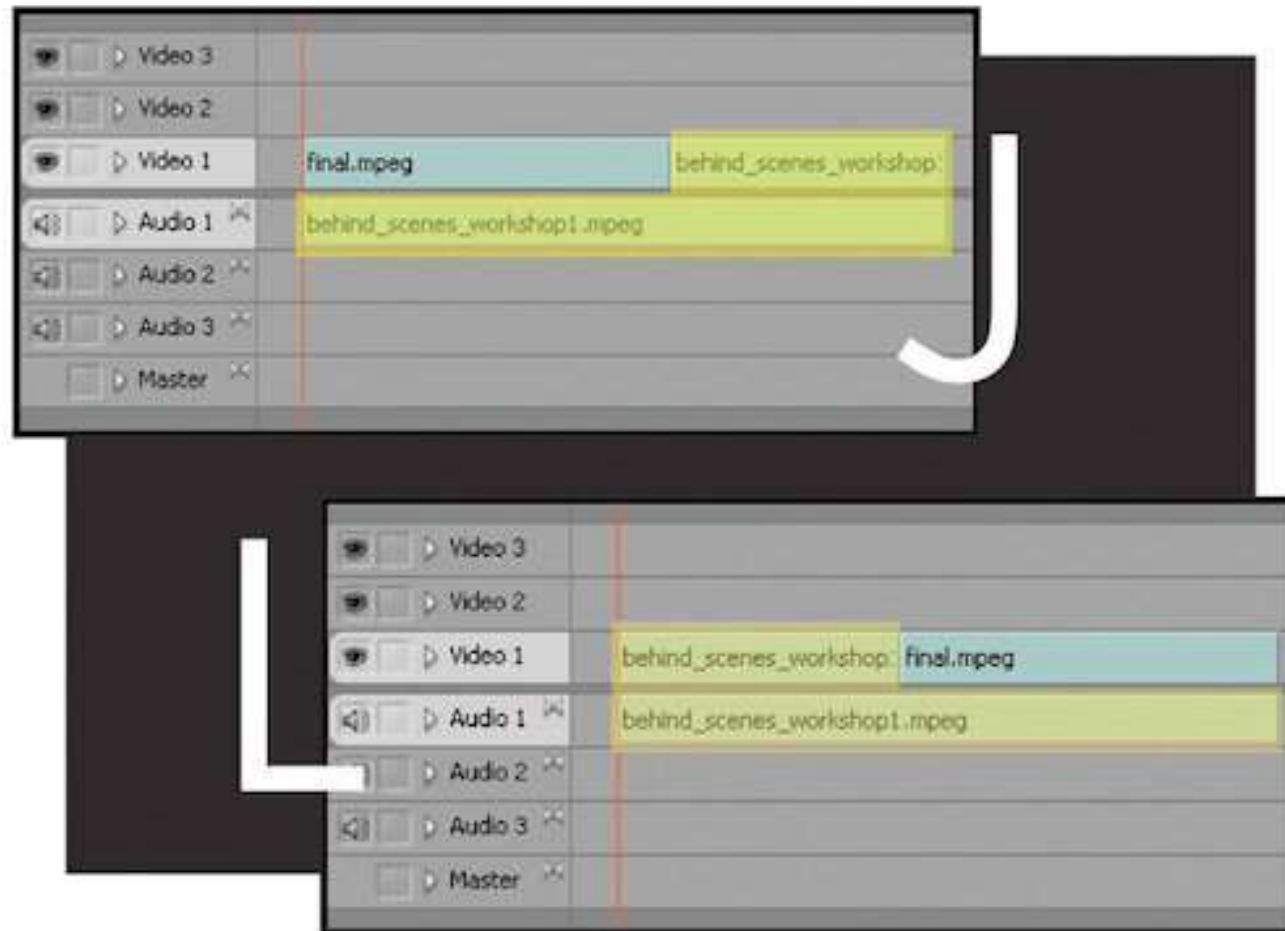
In het volgende fragment zien jullie welke overgangen je kunt gebruiken om je verhaal te vertellen.

https://youtu.be/1_ZLC5vIdiU

Het geluid begint al vóór een beeldwisseling, of gaat door ná een beeldwisseling (een J- of L- cut).

Rule of six

De 180 graden regel (beeld-as) is een belangrijke regel voor ons.

Als hij wordt overtreden kan dat er vaak toe leiden dat de kijker de oriëntatie kwijt is.

Wat is nu die 180 graden regel?

Het is feitelijk een onzichtbare rechte lijn die laat zien waar de personages zich bevinden zodat wanneer de camerahoek verandert, onze hersenen weten wie wat waar is.

Rule of six

Het volgende fragment laat duidelijk zien hoe die regel wordt toegepast in een scène uit de film Harry Potter.

Wij noemen dat de imaginaire of denkbeeldige lijn.

<https://youtu.be/th4ts5fFSA>

Rule of six

Eye Trace (oogspoor)

Eye trace is een montageteknik om het oog van de kijker te leiden naar een bepaald onderwerp of persoon.

Bij deze montageteknik moet men dan rekening houden met drie belangrijke dingen namelijk :

De positie

De beweging en

De kleur.

Bij de volgende fragmenten die we hebben uitgezocht zien jullie duidelijk de functie van **Eye trace**

<https://youtu.be/JYn-xrVvXeY>

Juist niet snijden in de opname:

Een paar jaar geleden zag ik de film Victoria in Lumière Maastricht. Deze film bestaat uit een aaneengesloten take van 132 minuten. Er is niet in geknipt en door het camerawerk is het alsof je er zelf bij bent.

Of zoals een criticus het formuleerde " One girl, one City, one night, one take."

Fragment uit de film Victoria.

Juist niet snijden in de opname:

Voor ons als Non-professionele filmmakers is zo'n film maken onbereikbaar maar de volgende scène laat zien dat het snijden in een scène niet altijd noodzakelijk is en vaak spannender is als een gemonteerde versie.

Fragment uit de film De verrassing.

<https://youtu.be/-TEgJhpTqpQ>

Vraag : Wat is jullie keuze : de 35 seconden versie of de 80 seconden versie en waarom?

Conclusie van deze avond:

De conclusie van ons verhaal over MONTAGE is, dat het vertellen van je verhaal op de eerste plaats komt. **De inhoud dus !**

De kijker wil een verhaal zien op het scherm en geen montage clinic.
(kijk eens wat ik allemaal kan en welke mooie overgangen ik heb).....

Zorg er altijd voor dat niet alleen de afzonderlijke scenes, maar ook de bewerkingen op een of andere wijze je vertelling dienen.

Tot zover mijn inbreng.

Zijn er nog vragen over het voorafgaande?

Bedankt voor uw aandacht.

